Jon Amtrup

Kong Harald V

– seileren som ble en av gutta

Autorisert biografi

SKAGERRAK FORLAG

© Skagerrak Forlag AS 2012

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med åndsverksloven eller avtaler om kopiering inngått med Kopinor.
Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Redaktører: Jørn Engevik, Morten Jensen, Ragnar Kvam jr., Hanne Engevik
Layout: Martin Lohne, Pål Austnes
Layout omslag: Martin Lohne
Foto: Se side 248
Sats, trykk og innbinding: Livonia Print, Riga

Skagerrak Forlag AS
Thorøyaveien 11
3209 Sandefjord

Telefon 33 42 33 42 • Faks 33 42 33 41
E-post: post@skagerrakforlag.no
Internettadresse: www.skagerrakforlag.no

ISBN 978 82 92284 711

Innhold

Forord 4

Kapittel 1 En tronarving og seiler blir født 6

Kapittel 2 OL i 1964 28

Kapittel 3 Bryllup og nytt OL 46

Kapittel 4 Mer enn bare gallionsfigurer 58

Kapittel 5 Den siste olympiske testen 72

Kapittel 6 Norges beste seiler 88

Kapittel 7 En ny æra begynner 100

Kapittel 8 Kronprinsen blir kommersiell 130

Kapittel 9 Den store triumfen 138

Kapittel 10 En familie av seilere 154

Kapittel 11 Den demokratiske pessimisten 166

Kapittel 12 Tvil og tro hos en ny konge 178

Kapittel 13 Å seile med kongen 190

Kapittel 14 Triumf og morsom juling 198

Kapittel 15 Kongstanken 212

Kapittel 16 Nostalgikeren Harald 226

Kapittel 17 Epilog 236

Kapittel 18 Alle Fram-båtene 240

Kong Harald Vs merittliste 245

Ord og uttrykk i seiling 246

Kreditering av fotografer 247

Forord

En konge i særklasse

Etter at kong Harald hadde delt ut Kongepokalen under seilernes store sesongavslutning høsten 2012, sank han ned i en sofa på det offentlige utestedet Bar 1 på Aker brygge. Ved siden av ham i sofaen satt det en ung jente fra seilerprosjektet NORsteam. Hun hadde nettopp gitt kongen en god klem før hun satte seg. På den andre siden satt ett av kongens mannskaper. Han hadde lagt armen rundt kongens skuldre. Det slo meg at dette lille øyeblikket rommet det mest betydningsfulle i kong Haralds seilerkarriere.

Kong Haralds interesse for seiling er glødende, varm og ekte, og kunnskapen hans er meget stor. Han sier selv at alt hva seilsporten rommer, har spilt en betydelig rolle i livet hans. Seilingen er en viktig arena for kongen til å kunne koble av fra en velorganisert hverdag på. Her har hans egne ambisjoner om å lykkes i en rolle han ikke er født inn i, fått fritt spillerom. Gjennom seilingen har kong Harald fått kjenne på suksess, men også på sviende nederlag. Begge deler har vært med på å forme ham som menneske og Konge.

Kong Harald kunne klart seg med å tenke på seg selv og sin egen karriere på regattabanen, men han har aldri vært slik. Det har alltid vært andre som har kunnet høste av kongens seilkunnskap, posisjon og omtanke.

Da kong Harald satset i Soling-klassen mot OL i 1972, var han samtidig dypt involvert i å etablere og organisere Norges Seilforbund. Han påtok seg ledervervet i forbundet som ble stiftet i 1970. I tillegg reiste han annenhver weekend gjen-

nom vinteren 1971-72 med danskebåten til København for å trene, samtidig som han flere kvelder i uken dro rundt i Norge for å bygge opp en stab av seiltrenere. Han tok selv lærerrollen, og med tavle og kritt øste han av sin egen kunnskap til de kommende trenerne. Det er ikke mange toppidrettsutøvere som er blitt nevnt som gullkandidater før et OL, som ville gjort noe tilsvarende.

Da kongen ga bort 52-foteren Fram XV til Norges Seilforbund, for at unge seilere skulle få sjansen til å lære å seile store seilbåter, var temaet det samme. Han ville videreformidle sin seilkunnskap og sin seilglede til andre, og han stilte selv som instruktør da de unge seilerne inntok båten. Weekend etter weekend dro han til Son for å lære dem den gamle Fram-båten å kjenne.

Piken som ga kongen en klem i sofaen på Bar 1, hadde fått oppleve dette.

Jeg kjenner igjen følelsen. Selv har jeg seilt om bord hos kongen i en tiårsperiode, jeg har hatt ham som instruktør og læremester da seilforbundet var ungt og jeg har fulgt ham som seiler i nærmere 50 år. Jeg har lært å respektere ham som en svært dyktig seiler med enorm kunnskap, men først og fremst er jeg blitt kjent med, og glad i, en person med stor omtanke for dem han har med seg og rundt seg.

Jeg håper at denne boken vil formidle noen av disse sidene ved kong Harald; at den vil belyse hvorfor en hel nasjon av seilere setter så stor pris på ham. Jeg håper boken vil forklare hvorfor kong Harald ikke er som andre konger – men en konge i særklasse.

Asker 28. oktober 2012,
Morten Jensen,
redaktør og tidligere mannskap hos kongen.

1 En tronarving og seiler blir født

Gotland Runt 2010

Det er Gotland Runt 2010, og innspurten mot Sandhamn er intens. Fram-laget har kjempet hardt i nesten to døgn, og alle om bord vet at hvert sekund er avgjørende. I dyp konsentrasjon bak roret på den 52 fot lange Fram XVI står Kristoffer Spone, en av Norges desidert beste rormenn. Blant de hardeste konkurrentene er den svenske Skype-milliardæren Niklas Zennström. Han har hatt stor suksess internasjonalt med sin 72 fot lange Ran. Hjemme i Sverige seiler han Yani – en 49 fots regattabåt. Zennström er ikke den som sparer på kronene, og han fyller båten med profesjonelle seilere.

Om bord i Fram XVI finner vi det faste amatørmannskapet av nordmenn. Bak rormannen Kristoffer Spone sitter taktiker Einar Koefoed, videre Kjell Arne Myrann, navigatør og båtmann, og H.M. Kong Harald, skipper og rormann.

Myrann foreslår at Harald bør ta roret over mållinjen i Sandhamn, siden han både eier båten, er skipper og attpåtil

konge. Dessuten kommer det til å være en del fotografer til stede når de seiler i mål som mulig vinner. Dette vet både Myrann og Harald. Kongen er litt motvillig til forslaget, for han ser at Spone har god kontroll. Begge vet også at det sjelden er god tone for en skipper å ta roret rett før mållinjen for å få vinnerskuddet. Kong Harald går til slutt med på at han skal ta roret de siste meterne, og prikker Spone på skulderen.

«Skal jeg ta roret?» spør han forsiktig.

«Det skal du bare drite i», kommer det kjapt fra Spone. Harald trekker på skuldrene og går rolig tilbake til plassen sin. Ingen er bedre enn andre om bord i Fram XVI.

Hvorfor ble kongen seiler?

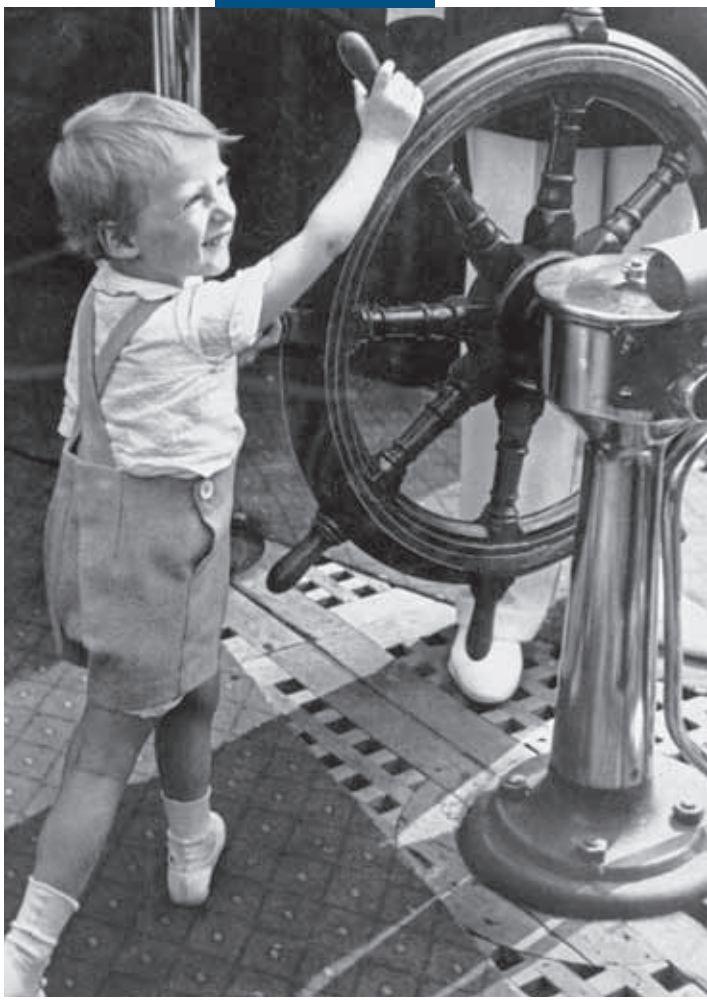
Er det arv eller miljø som avgjør hvem vi blir? I kong Haralds tilfelle er det ingen tvil om hvilken faktor som har dominert yrkesveien hans. Arven bestemte at han senere i livet skulle bli Norges konge. Men når det kommer til hans private liv, er spørsmålet like sammensatt som for alle andre. Kong Harald valgte å bli seiler slik som sin far, kong Olav. Haralds farfar, kong Haakon, var ingen seiler, men likte denne sporten godt og var en ivrig tilskuer. Han ville at barna hans skulle finne seg til rette i en norsk idrett, som samtidig kunne gi dem avkobling og et liv utenfor kongsgjerningen. Kong Haakon forsto at idrett var noe det norske folk samlet seg om. Her dyrket de sine helter. Sønnen, kong Olav, fikk kjennskap til mange sportsgrener, og ble som kjent en ivrig seiler, skiløper og skihopper.

Som sin far har Harald hatt seilsport som sin store lidenskap gjennom hele livet. For å forstå hva som påvirket ham til å bli seiler, må vi reise tilbake i tid, for kongehusets tilknytning til seilsporten har lange tradisjoner.

Seiling - engelske kongers tidsfordriv

Vi må helt tilbake til 1600-tallet for å finne de kongelige røttene i internasjonal seilsport. På denne tiden levde deler av det britiske kongehuset i eksil, blant annet i Nederland. Kong Charles II av England ble tvunget til å forlate landet i 1651

Første gang Harald var «skipper», var da han etter hjemkomsten fra Amerika styrte Stavangerfjord inn til Oslo sommeren 1939.

etter den engelske revolusjonen, da Cromwell styrte landet som republikk. Uten et eget land å styre, ble det mye fritid som måtte fylles med noe interessant for kong Charles II. Han gikk derfor til anskaffelse av en «jaght», en tremastet, rask nederlandsk seilbåt han brukte til å seile på innsjøene.

Da den engelske kongen etter ni år endelig kunne vende tilbake til tronen i hjemlandet, ble båtene seilt over Den engelske kanal. De kongelige hadde fått sansen for å la seg føre av gårde med vinden, og seiling spredde seg raskt i de aristokratiske kretser. En sport som var populær blant de kongelige, tiltrakk seg fort andre i den innerste vennskapskretsen, eller de som gjerne ville være en del av den.

Kong Haakon (i midten) var en ivrig regatta-tilskuer.

England hadde lange tradisjoner som en stor sjøfartsnasjon, og engelskmennenes selvbilde som sjøfarere var det heller ingenting i veien med. De var jo «rulers of the sea», og en selvskreven pionernasjon for den nye seilsporten. Det beskyttede farvannet på innsiden av øya Isle of Wight på Englands sørkyst, ble seilsportens senter, og de kongelige og andre formuende kom hit for å seile i helgene. Senere spredte sporten seg til andre rikmenn i Europa – blant annet i Norge.

Seilsporten og det norske kongehus

Det var altså rikfolk og kongelige som introduserte seilsporten i Norge. I 1883 ble forløperen til Kongelig Norsk Seilforening (KNS) etablert, under navnet Norsk forening for lystseilas. Ett år senere ga en kongelig resolusjon foreningen adgang til å føre «Det norske Orlogsflagg med H.M. Kongens kronede navneziffer i gull på et hvitt firkantet feldt anbragt i flaggets midte.» I 1885 gikk Norges og Sveriges daværende unionskonge, kong Oscar II, inn som foreningens høye beskytter, til tross for at han selv aldri var en aktiv seiler. Men han elsket sjøen og var en ivrig tilskuer på regattabaner i norske farvann.

Kong Oscar II forsto hvor mye idrett betød for det norske folk, og han brukte dette aktivt i et forsøk på å holde unionen samlet. Idretten samlet nordmennene mer enn

Dampsjaluppen Stjernen av 1899. Kongesjalupp for kong Oscar II av Sverige og kong Haakon frem til 1945. Bygget i 1899 ved Akers mek.

noe annet og var allerede da en arena for heltedyrkelse og nasjonsbygging.

Også i dag gir idretten samhold og nasjonalfølelse, og på idrettsarrangementer spilles kongesangen og nasjonalsangen. Det gir en ekstra dimensjon når kongen selv står på tribunen under en cupkamp, eller når han står og fryser som oss andre under VM på ski. Da blir monarkiet folkelig, samtidig som det bidrar til økt nasjonalfølelse. Båndene mellom folket og det norske kongehuset blir forsterket gjennom idretten.

Kong Haakon, som ble Norges neste konge etter unionskongen Oscar, knyttet også sterke bånd til seilsporten. Farfaren til kong Harald var utdannet sjøoffiser og var genuint opptatt av alt som hadde tilknytning til sjøen. Han likte seg godt i seilmiljøet og tilbrakte mye tid sammen med seilere, selv om han ikke seilte selv.

Kong Haakon likte å følge regattaene fra land eller fra den dampdrevne motorbåten Stjernen. Denne vakre båten var bygget på Aker mekaniske verksted i 1899. Båten ble ødelagt

av tyskernes uvitende bruk under andre verdenskrig, og den ble derfor erstattet av en mer moderne motoryacht etter krigens slutt. Også denne fikk navnet Stjernen og var en tro følgesvenn og hyppig brukt tilskuerbåt på regattabanen for de medlemmene av kongefamilien som ikke seilte selv. Fremdeles brukes den noen ganger til dette formålet.

Men selv med en eksklusiv dampdrevet yacht til disposisjon, brukte kong Haakon ofte langt mer folkelige farkoster for å se på regattaer. Nærheten til folket og sjøen var viktig for ham. Mange, og spesielt utlendinger, sperret øynene opp når de fikk se en konge i en ganske alminnelig snekke ved Garnholmen utenfor Hankø.

Kongelige i andre land gjorde sjelden, hvis noen gang, den slags. Slottet har siden kong Haakons tid vært opptatt av å minske distansen mellom kongehuset og folket de er født til å tjene. Den norske kongefamilien står i en særstilling i Europa, og har opparbeidet seg en nærhet til folket som andre kongehus i Europa ikke har klart.

Olavs seilerkarriere

Kong Haakons interesse for seiling, som tilskuer og dommer i «Kongens Serieseilaser», betød mye for kronprins Olavs utvikling som seiler. Kong Haakon ledet sønnen sin bevisst inn mot regattabanen. Han sa ved flere anledninger at seilsporten hadde stor betydning for Olavs oppdragelse. Idretten var en vei inn til det norske folket. I tillegg til seiling, var kong Haakon tydelig på å lede den unge kronprinsen inn mot typiske norske idretter som skihopp og skiløping, to sportsgrener Olav utmerket seg i. Skisporten ga kronprinsen en norsk identitet og en nærmere kontakt med det norske folket enn miljøet rundt hoffet hadde mulighet til å gi ham. Bildet av kong Olav som betaler for seg på trikken, på vei opp i skiløypa en vakker vinterdag i 1973, er et klassisk eksempel på dette.

Kronprins Olav kom inn i det aktive seilermiljøet i 1915. Selv om kong Haakon sto som KNS' høye beskytter, og selv om han som en av sine første embetsgjerninger ga KNS til-

Under oljekrisen i 1973, tilbyr kong Olav seg å betale billetten med en tier, men adjutanten hadde allerede betalt for ham. Kongen skal på skitur.

latelse til å føre splittflagg med H VII i flagget, var det ikke til denne foreningen han sendte sønnen sin. Kronprins Olav ble innmeldt i den langt mer folkelige Kristiania Seilforening. Det var sannsynligvis en kombinasjon av bedre instruktørressurser og et ønske om et mer folkelig miljø for sønnen som gjorde at kong Haakon prioriterte slik. Det handlet ikke bare om idrett for idrettens skyld, men også om en måte å komme nærmere det folkelige Norge på, og dermed skape en forståelse hos den unge kronprinsen for hva han egentlig skulle styre en dag. Etter tre år som aktiv seiler fikk han sin første, egne seilbåt i 1918. Da tok han også steget over til junioravdelingen i KNS. Seilerkarrieren hans hadde startet.

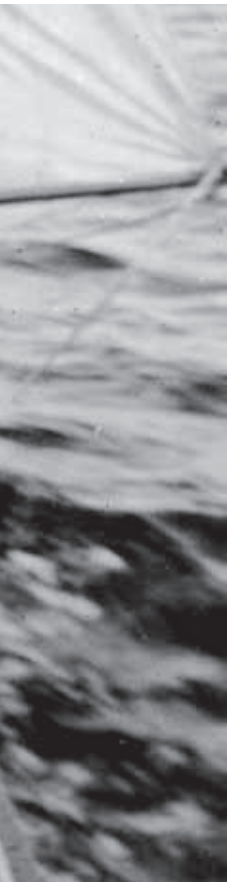

Godøysund juli 1932. Kronprins Olav på seiltur, her sammen med kronprinsesse Märtha.

Foreldrene til juniorseilerne hadde en streng holdning til lekser og seiling. Leksene hadde prioritet foran seilingen på vanlige hverdager, og de fikk derfor kun seile i helgene. Men det var selvfølgelig ikke slik ungdommen selv ønsket å prioritere.

Da kronprins Olav fikk sin første seilbåt, tillot kong Haakon ham å seile på hverdagene. Og når den 16 år gamle kronprinsen fikk lov til å seile på hverdagene, måtte flere andre foreldre gi etter og tillate det samme.

Kong Haakon startet derfor «Kongens Serieseilaser» for å gi kronprins Olav og de andre juniorene en egen regatta. Normalt skulle regattaserien strekke seg over tre ettermiddager i slutten av august hvert år. Men det ble ikke alltid slik, for kong Haakon så først på sin egen timeplan og deretter, i

samarbeid med KNS, ble regattaenes datoer bestemt. Slik fikk kong Haakon «sneket» seg til å overvære alle regattaene.

Disse serieseilasene ble raskt en suksess. Kanskje ikke så rart, siden det var en kronprins som seilte og en konge som fyrte av startskuddet og delte ut premiene? Arrangementet førte også til at juniorene fikk større aksept for å trene på ettermiddagene. Seilasene ble så populære at seniorene også ville være med, og det fikk de selvfølgelig lov til.

En ny prins og seiler blir født

Prins Harald kommer til verden 21. februar 1937, og det er ikke bare kongefamilien som gleder seg. Hele landet gleder seg over at en ny tronarving er født, og avisene slår det stort opp. Mange seilere gleder seg over en ny potensiell seilerkonge. Han kommer fra en seilerfamilie, og mye ligger til rette for at den nye prinsen vil få interesse for sporten.

Kronprins Olav er en aktiv seiler i førkrigsårene, og sørger for, slik som hans far gjorde, å ta sine tre barn med på vannet. Kronprins Harald og hans to søstre får derfor tidlig innføring i seilerlivets gleder. Kronprins Harald blir holdt i tau mens han kravler rundt på dekket på sin fars seilbåt. Redningsvest er det ingen som snakker om på denne tiden.

Seiling med kano er gøy

Tyskernes invasjon i Norge 9. april 1940 setter en effektiv stopper for familieidyllen i den norske kongefamilien. Den 3 år gamle prinsen og hans to søstre flykter sammen med sine foreldre, og Harald, moren og de to søstrene ender opp i USA.

Krigsårene tilbringes i Pooks Hill, Maryland, like nord for Washington D.C. Her kan den norske kongefamilien oppholde seg trygt, og Harald får gode muligheter til å utvikle seg.

Somrene tilbringer han sammen med moren og søstrene på Long Island utenfor New York. Hans første seiltur på egen

Prinsesse Ragnhild (t.v.) og prinsesse Astrid med prins Harald, her ca. fire måneder gammel.

kjøl blir i en kano med seil på. De seiler ved landstedet og alle tre har det gøy med kanoen. Han og søstrene styrer båten med en padleåre, og lar det trekantede seilet trekke dem. Leken gjør den unge prinsen trygg på vannet og gir ham smaken på båtlivet.

Krigen gjør imidlertid sitt til at Harald ikke får ha sin far rundt seg under USA-oppholdet. Kronprins Olav tilbringer mesteparten av de fem krigsårene i London for å bidra til å holde moralen hos de norske motstandsstyrkene oppe. Den lidenskapelige seileren, Olav, ønsket selv å lære sin sønn mange av de viktigste elementene i seiling, men slik gikk det ikke. I stedet måtte altså prinsen og hans søstre finne ut av det meste i fellesskap. Dette førte til at seilingen ble enda mer interessant.

Prinsen gleder seg til skoledagen er over

Når krigen er over, er Harald åtte år gammel og kongefamilien flytter hjem til Skaugum. Skolen og seilingen blir hans vei inn i det norske samfunnet. Kronprinsparet vil at de tre søsknene skal få den samme offentlige skolegangen som de selv en gang fikk. På denne måten vil kongebarna få kunnskap om hvordan det norske samfunnet virker, og de kan få venner og bekjente i det norske folket gjennom skole og sport.

Fra skolebenken sier den unge prinsen til læreren sin:

«Jeg gleder meg til at vi skal slutte i dag.»

Da klasseforstanderen spør hvorfor, kommer svaret kjapt:

«Jo, vi skal seile hjem! Vi går om bord ved Dronningen og seiler til Vollen!»

Lærerne får flere smakebiter på hva seiling betyr for tronarvingen. En av de lengste stilene Harald skriver på barneskolen har tittelen «En båttur», og et utdrag fra denne beskriver en av turseilasene han var med på:

«*... Det ble bestemt at vi skulle seile fra Hankø til Kragerø. Vi reiste om ettermiddagen. Om kvelden seilte vi forbi Færder fyr. Vi møtte båter som seilte distanseseilas. 6-meterne og IOD-båtene kunne vi ikke se, for de var så*

En 9 år gammel prins med kaps trives på skolen, selv om han aller helst vil seile.

langt borte. Den første kvelden ankret vi ved Eftang. Neste morgen seilte vi av gårde ved 9-tida sånn at vi skulle få nordavinden nedover. Vinden var ikke så frisk at det gjorde noe, men fort gikk det. Lenger ut på dagen ble det sønnavind. Da fikk vi vinden i mot, så da gikk det ikke så fort. Vi måtte krysse nedover. Så ble det kveld.»

Å vokse opp i en seilerfamilie

Seilingen får stor plass i Haralds oppvekst, og han benytter enhver anledning til å bli med sin far på sjøen.

Diskusjonene rundt middagsbordet hjemme på Skaugum dreier seg ofte om seiling, og farens mannskap bidrar også med friske historier når de er invitert inn som middagsgjester. Den unge prinsen suger til seg både historiene og kunnskapen som blir formidlet i vennskapelig lag.

Hans to eldre søstre, prinsessene Astrid og Ragnhild, er også bitt av seilbasillen, og de får solid støtte hjemmefra. Kvinner og seiling er en uvanlig kombinasjon på denne tiden, men

Norsk Modell-seilasforening avholdt en inter-skandinavisk re-gatta ved Ormøya utenfor Oslo. Prins Harald med sin båt Fram ble nummer tre sammenlagt og vant en av seilas-ene. Her sjøsetter Harald (12) båten sin.

prinsessene går i bresjen. De får opplæring av den kvinne-lige seileren Gerd Mortensen i hennes båt i Vollen. Lillebror Harald følger misunnelig med fra kanoen sin, den samme som han seilte med i USA under krigen.

I 1946 inviteres Astrid, Ragnhild og Harald til innvielsen av Norsk Modellseilforenings klubbhus på Bekkelaget. Den samme foreningen har også gitt prinsen en modellseilbåt i dåpsgave, og de håper at han etter hvert skal ta aktivt del i miniatyrsporten. Harald stråler når han vinner en av modellbåtseilasene og får sin første medalje. Men han vil, i likhet med sin far, heller være om bord i en båt, enn å stå på land og styre den.

Prinsen utforsker på egen hånd

Ved sommerhytta på Hankø får Harald prøve seg i større farkoster enn kanoen. Mens faren seiler regatta, låner den

10 år gamle prinsen en seilsnekke. Sammen med jevnaldrende kamerater seiler han i det beskyttede farvannet i Hankøsundet. Men som gutter flest vil de tøye grenser, og de sniker seg til en tur ut i åpent farvann. Utenfor Hankø får de stabil vind og kan glede seg over en ny og spennende lekeplass å boltre seg på.

«Den virkelige fascinasjonen med seiling kom da jeg fikk prøve meg selv om bord i en seilsnekke på Hankø», forteller kong Harald. Den unge gutten merker at han mestrer seilsnekken. De som ser ham leke rundt i båten, ser også at han seiler godt. Han får ros, og dette inspirerer ham til mer seiling. Men det er ikke bare om bord Harald trives. Han trives også blant seilerne på brygga, og spør og graver om alt som har med seiling å gjøre. Spørsmålene han stiller blir stadig mer utfordrende å svare på.

Sommeren etter får han som 11-åring forsøke seg som mannskap hos Gerd Mortensens ektemann, Birger Mortensen jr. Harald utmerker seg som en ivrig og uredd seiler. Før og etter seilasene får han lov til å styre båten. Det krever et våkent øye og rask reaksjonsevne å styre når det er mange båter i sundet, men Harald trives i rollen – til tross for sin unge alder.

Når de har fortøyd båten og bryggesnakket kommer i gang, kaster den unge prinsen seg inn i samtalene med de store gutta. Han får anerkjennende nikk når han sier:

«Jeg liker frisk seiling og synes det er mye morsommere med en frisk bidevind (motvind) enn med en makelig lens.»

Hjemme får Harald lov til å låne søstrenes 12,5 kvm. Det er en drøyt 25 fot lang kjølbåt med fokk og storseil. Selv om båten egentlig er en tremannsbåt, blir ikke Harald skremt av å seile den alene. Iveren og engasjementet blir belønnet. Sommeren 1947 får han låne en 12,5 kvm av Eugen Lunde, som i 1924 ble olympisk mester i Paris. Harald tar ærbødig imot den lånte båten og blir enda mer ivrig. Hele sommeren seiler han mest mulig, og bruker mye tid på å studere båt, seil og utstyr. Den unge prinsen spør og graver når han er sammen med de eldre og mer erfarne seilerne. Det er ingen som er i tvil om at han har funnet en sport han trives med.

12,5 kvm er den ultimate juniorbåten og perfekt for en nybegynner. Det er en rask og livlig kjølbåt som er enkel å håndtere. Etter hvert vokser det frem en stor flåte av denne typen, og Astrid og Ragnhild har allerede fått en 12,5 kvm, kalt Astra, av bestefar kong Haakon.

Egen båt

Etter sesongen i lånt båt får Harald en gave av sin bestefar. Kong Haakon bestiller en ny 12,5 kvm fra Ole Andersen på Andersenslippen i Hankøsundet. Andersen er kjent som en dyktig båtbygger. Båten blir ferdig sesongen 1948 og døpes Fram. Dette er den første båten i det som skal bli en livslang seilkarriere for Harald.

I tillegg til seg selv, trenger Harald et mannskap på to ekstra til den nye båten. Han får med seg den erfarne og voksne seileren major Fredrik Meyer som mannskap på Fram. I tillegg er Pål Erik Bryhn, som er litt yngre enn Harald, kommet om bord. Bryhn er i slekt med Meyer og sønn til et av kronprins Olavs mannskapsmedlemmer under OL i Amsterdam i 1928. Det er med andre ord kjente seilere fra kretsen rundt kronprinsen som rekrutteres for å gi den unge prinsen mer kunnskap, erfaring og inspirasjon.

Konkurranseinstinktet vekkes

Fram-laget kaster seg ut i regattalivet, og det går over all forventning. Kongen ler godt når han mimrer om sin første regatta:

«Jeg husker godt min første seier. Det var i den første regattaen jeg var med i! Alle foran meg seilte feil vei. Jeg seilte dit jeg mente det var riktig å seile. Det er en del av seilingen å vite hvor man skal, og seieren er like god som noen annen. Kampen mot de andre båtene fascinerte meg fra første dag. Jeg begynte derfor å konkurrere med en gang».

Du skal ha en god porsjon selvtillit for å seile motsatt vei av alle andre. Støtten fra de litt eldre seilerne om bord hjalp imidlertid godt.

Prinsen tiltrekkes av konkurransen mellom seilerne. Målet er å seile raskere og smartere enn de andre, og dette motiverer Harald til mer trening på vannet. Historiene fra faren og mannskapet har satt sitt preg på den unge gutten.

Harald lærer fort og utmerker seg tidlig som en seriøs og talentfull seiler. Han konkurrerer også med sine to søstre i deres Astra. Også Ragnhild og Astrid har hentet inspirasjonen fra sin far, og de utvikler seg raskt til å bli habile seilere som vinner flere medaljer. Kong Harald minnes tiden med et smil:

«Vi konkurrerte mye innad i familien, og jeg ville helst være bedre enn mine egne søstre. De var smartere enn meg, og til å begynne med vant jeg sjelden. Vi var alle utpregede konkurransemennesker, og ingen av oss likte å tape. Under seilasene kunne det gå hett for seg, men etterpå var vi alltid på talefot.»

Prinsesse Astrid blir gratulert med premien i 12,5 kvm-klassen av bestefar kong Haakon VII.

En seiler er en seiler

Seilingen lokker med et annet liv enn hverdagen på Slottet. På land er de kongelige omgitt av tjenere som passer på at de har det komfortabelt til en hver tid, slik at de kan representere og gjøre den oppgaven de er satt til.

Havet og været behandler derimot alle folk likt. Det samme gjør seilerne. På vannet er det sjøveisreglene eller kappseilingsreglene som gjelder, og ikke hvem som sitter ved roret.

Når kronprins Olav, i kjent og karakteristisk profil med skipperlua på, kommer seilende ut av Hankøsundet i sin grønne båt Sira, er det ingen som styrer unna og gir ham rett til veien for å være høflige. Selv om han er kongelig, må Olav skifte kurs og følge reglene like mye som alle de andre seilerne. Dette gjelder både i konkurranser og på tur.

«Vinden gjør ikke forskjell på noen», sier kong Harald, og det er denne likeverdigheten som gjør at han setter så stor pris på seiling.

Kontrasten til jobben hans er stor. I arbeidet som kongelig blir alt lagt til rette for ham. Da tør han for eksempel ikke si hva som er favorittretten hans, i frykt for å måtte spise dette resten av livet. I seilsporten er det nettopp denne alminneliggjøringen og likeverdigheten som fascinerer Harald. Blant seilerne finner han dessuten venner som har de samme interessene, og som er mer opptatt av hva han presterer som seiler enn at han er prins.

Etter hvert kommer Harald til et punkt hvor han blir lei seiling i 12,5 kvm-klassen. Han kutter ned på seiltreningen og bruker mer tid på hesteryggen og i ridehuset på Skøyen. Selv om tiden ute i seilbåt blir mindre, hevder han seg fortsatt godt i regattaene. Likevel føler Harald at han stagnerer.

«Det ble ingen forskjell resultatmessig, og det var egentlig ikke bra nok», forteller kong Harald.

Mens de fleste av konkurrentene hans seiler sammen med jevnaldrende venner, har den unge prinsen farens voksne venner som mannskap. Dette bidrar også til at det etter